

İlaç devleri aşı için 'zamana karşı' birlikte yarışıyor

İlaç sektörünün devleri koronavirüsle mücadele için tüm güçlerini birleştiriyor. Mülkiyet hakları ve mali endişeler masadan kalktı. Amaç, hem test kapasitesinin ivedi şekilde artırılması hem de tedavi ve aşı çalışmalarının hızla ilerlemesi.

Hilal SARI

Araştırmacı İlaç Firmaları Derneği'nin (AIFD) de üyesi olduğu IFPMA (Uluslararası İlaç Üreticileri ve Dernekleri Federasyonu) 19 Mart Perşembe günü Cenevre'de 'sanal ortamda' bir basın toplantısı düzenledi. Bu toplantıya küresel ilaç devlerinin yöneticileri katıldı ve koronavirüsle mücadelede bilimin ne aşamada olduğuna ve önümüzdeki süreçte hem ilaç şirketlerinin neler yaptığına, hem de salgınla mücadelede önemli bir rolü olan hükümetlerin neler yapabileceğine ilişkin çok önemli açıklamalar yaptılar. Eli Lilly and Company, Johnson & Johnson, Roche, Sanofi Pasteur ve Takeda şirketlerinin üst düzey yöneticilerinin katıldığı toplantıdan çıkan en önemli mesajlar şöyle tarif edilebilir:

'Testte darboğaz altyapı ve insan

Dünya genelinde yeterince test kiti, test altyapısı ve testleri gerçekleştirecek laboratuvar personeli yok. Şu anda tüm akut çalışmalar görünmez bir şekilde yayılmaya devam ettiği görülen koronavirüs salgınında test kapasitesinin hızla artırılması. Şu anda test kitlerinin üretimini yapabilen Roche'un CEO'su Severin Schwan "Hayatımda daha önce hiç görmediğim bir hızda çalışıyoruz. Bütün endüstri birlik olmuş durumda" diyor ve devam ediyor: "Her ne kadar üretimi hızlandırmış olsak da, arz ve talep dengesizliği ortada. Şu anda milyonlarca test de üretilmiş olsa, o testleri uygulayacak uzmanların, laboratuvarların, kliniklerin kapasiteleri yetersiz kalıyor. Hedefimiz, doktorların ve hemşirelerin üzerindeki baskıyı ve iş yükünü azaltmak." Aynı zamanda IFPMA'da başkan yardımcısı olarak görev yapan Schwan test tarafındaki yetersizlik nedeniyle şimdilik hasta olan ve semptom gösteren insanların test yapılmasına öncelik verilmesi gerektiğini belirtiyor.

Gelişen ülkelerin test kapasiteleri düşük

Roche CEO'su Schwan önemli bir konuya daha değiniyor. Gelişmiş ülkelerdeki test kapasiteleri yüksek girdili, yani bir anda daha fazla sayıda test yapılabilir. O yüzden Türkiye gibi ülkelerde test altyapılarına yapılacak yatırım hayati önem taşıyor: "Çok karmaşık sistemleri laboratuvar ortamında kurmanız gerekiyor, bu laboratuvarlarda çalışanlarınız olması gerekiyor. O yüzden öncelik mevcut olan bu laboratuvarlara veriliyor. Gelişmiş ülkelerde otomatize sistemler var. Gelişmekte olan ülkelerde de düşük girdili sistemler var. Amaç bu kapasiteleri artırmak."

Devletlere: Tedarik zinciri devam etmeli

Toplantıdan ortak bir mesaj da dünya genelinde hükümetlere geldi. IFPMA başkanı olarak da görev yapan Eli Lilly & Company Başkan ve CEO'su Dave Ricks, sürecin hızla ilerlemesi için sektörün tedarik zincirlerinin devam etmesinin hayati önem taşıdığını söylüyor: "Evet, hayat durdu, önlemler alıyorsunuz. Fakat ilaç endüstrisinin devamlılığı ve gelişimi çok önemli. Bizim için kargo uçuşları çok önemli. Bu bir insanlık krizi."

Hiçbir ülke tekelleşemez

Roche'dan Schwan ise ilaç ve test kitlerinde tüm tedarik zincirlerinin dünyaya yayılmış olduğuna dikkat çekerek "Şu anda ABD'de üretilen test kitlerinin, bazı parçaları İsviçre'de bazı parçaları Almanya'da üretiliyor. Hiçbir ülkenin koronavirüs testlerinde ve tedavisinde tedarik zincirini tek bir ülkeye alma şansı yok" diyor. IFPMA Başkanı Ricks, ilaç şirketlerinin şu anda mülkiyet haklarını dert etmediğini belirterek "Tek derdimiz bu salgını durdurmak. Seferberlik halindeyiz. Ben dört haftadır laboratuvardayım, beraber çalıştığım kimsenin bir çıkar derdi yok. Bizim için fikri mülkiyet hakları, mali kazanç vb. konular böyle bir krizde önemli değil" diyor ve üç önceliği söylüyor: Test, bilgi paylaşımı, tedavi ve aşı çalışmaları.

'Aşıda teknoloji transferine vakit yok, zamanla yarışıyoruz'

DÜNYA gazetesinin "Türkiye gibi ilaç üretim kapasitesi olan ülkelere teknoloji transferi de gerçekleştirilecek mi?" sorusunu yanıtlayan Johnson & Johnson Chief Scientific Officer'i (CSO) Paul Stoffels, bunun şimdilik mümkün olmadığını, çünkü salgının hızına yetişmek için var olan kapasiteyle ilerlenmesi gerektiğini belirtiyor ve şu bilgileri veriyor: "Şu anda mevcut sistemler hayli yüksek teknolojiler bu da teknolojiyi transfer edebilmek için gerekli sürenin çok uzun olması anlamına geliyor. 12-18 ay içinde bir aşı geliştirmek istiyorsanız mevcut tesisler, mevcut teknoloji ve mevcut eğitilmiş insan kaynağıyla çalışmak zorundasınız. Bu bizi hızlandıracak. Şu anda bir teknoloji transferi planlaması uygun olmaz. Merak etmeyin. Bu hastalığın aşısı herhangi bir ülkede üretilse bile, dünyada ihtiyacı olan herkes bu aşya ulaşabilecek. Sektör olarak bunun sözünü veriyoruz."

'Tedavi ilaçları her yerde üretilebilecek'

İlaç tarafında ise durum daha pozitif çünkü küresel çapta kapasite var. Eli Lilly and Company başkanı ve CEO'su Dave Ricks, sektörün kendini çözüme adanmış olduğunu belirterek "İlaç tarafında küresel çapta üretim kapasitesi var. Sektör salgını bastırmak ve ortadan kaldırmak için en etkin şekilde hareket edecek. Aşı değil ama tedavi ilaçları tarafında bir şirketin kapasitesi kullanılabilir ve tedavi kısmı çok daha basit çözülebilecek bir sorun. Yani tedavi ilaçlarının üretiminde bir sorun olmasını beklemiyoruz. Dünyada herkesin tedavide kullanılan ilaçlara ulaşması için ilaç şirketlerinin kapasiteleri kullanılır."

'Aşı sürecinde güvenlikten taviz veremeyiz'

Cenevre'deki ilaç zirvesine katılan tüm yöneticilerin hemfikir olduğu bir konu da aşı ve tedavi yöntemleri geliştirilirken, özellikle de aşı tarafında, güvenlikten taviz verilmemesi gerektiği. Bir aşının piyasaya sürülmesi için gerekli süre en az 12 ila 18 ay. ABD'de hükümetin salgınla mücadele süreci için öngördüğü '18 aylık süre' de yine buraya dayanıyor. Japon ilaç şirketi Takeda'nın Küresel Aşı Birimi Başkanı Rajeev Venkayya "Taviz vermemeniz gereken tek şey güvenlik. Aşı, sağlıklı bir insana yapılıyor, dolayısıyla hiçbir tehlike olmadığından emin olunmalı" diyor.

Başarının sırrı 'salgın önleme altyapısı'

Roche CEO'su Schwan, Güney Kore ve Çin gibi ülkelerde salgının hızlı bir şekilde bastırabilmesinin ardında yatan nedenin bu ülkelerin SARS ve MERS salgınları nedeniyle kurduğu 'salgın önleme altyapıları' ve bu salgınlarda kazandıkları deneyim olduğunu belirtiyor ve ekliyor: "Bu işte ortaklık kurulduğunda alacağımız en önemli ders salgın önleme sistemlerinin önemini anlamış olmamız olacak."

Corona virüs (<https://www.dunya.com/haberler/corona-virus>) Covid-19 (<https://www.dunya.com/haberler/covid-19>) koronavirüs (<https://www.dunya.com/haberler/koronavirus>)
